

Козловська Людмила Володимирівна

Політичні ризики приймаючих країн ЄС в умовах напливу мігрантів-біженців від війни з України

УДК 327:314.151.3-054.72(477:4-672ЄС)

DOI [https://doi.org/10.24195/2414-](https://doi.org/10.24195/2414-9616.2025-6.20)

9616.2025-6.20

Стаття поширюється на умовах ліцензії

CC BY 4.0

Козловська Людмила Володимирівна
кандидат політичних наук, доцент,
доцент кафедри політичних наук і права
ДЗ «Південноукраїнський національний
педагогічний університет
імені К. Д. Ушинського»
вул. Старопортофранківська, 26, Одеса,
Україна
ORCID: 0000-0003-2635-7916

В сучасній політичній ризикології з ідентифікацією, аналізом, оцінкою та прогнозуванням ймовірних негативних наслідків політичних рішень, подій та процесів, розробкою методів управління цими ризиками в умовах політичної нестабільності визначне місце займає розкриття розуміння, прогнозування та управління міграційними процесами в приймаючих країнах ЄС в умовах агресії РФ в Україні. В цьому напрямку в статті розглянуто фактори, що призводять до виникнення політичних ризиків в країнах Європейського Співтовариства в умовах напливу мігрантів-біженців від війни з України. Політичний феномен міграції (в варіанті України 2022-2026 рр. – в новому ракурсі бачення) є тим соціально-політичним фактором, який має велику невизначеність в сучасному світовому співтоваристві, включаючи соціально-політичні, економічні, культурні, екологічні та інші чинники. Цей феномен має оцінку визначення ймовірності настання ризикової події і її потенційних позитивних та негативних наслідків. У визначенні політичного феномену міграції українців 2022-2026 рр. в умовах агресії РФ до приймаючих країн ЄС виділяється особлива стійкість демократичних засад цих країн, які є дійсним втіленням прав і свобод, зафіксованих в Загальній декларації прав людини. В зазначених позитивних наслідках політичних ризиків від прийому українських біженців від війни в умовах агресії РФ виокремлюється співпраця в приймаючих країнах ЄС, як основа для отримання додаткової робочої сили – українських біженців від війни працездатного віку, додаткового фінансування зі спільного бюджету ЄС, додаткових перспектив швидкого розвитку в нових умовах, об'єднання зусиль, зміцнення механізмів взаємодії. Один із інструментів політичної ризикології – кризове управління – допомогло урядам приймаючих країн ЄС швидко мобілізуватись на вирішення нагальних питань, пов'язаних з прийомом, розташуванням і забезпеченням всім необхідним прибулих з України біженців від війни. Це стало можливим завдяки урядовій гнучкості та мобілізації громадськості шляхом діяльності волонтерських та благодійних організацій, що сприяло підвищенню стійкості суспільства, перетворюючи ризики на можливості для зростання.

Ключові слова: ЄС, міграція, агресія, влада, держава, політичний процес, мобілізація, громадськість, благодійні організації, ризики, права людини, розвиток, кризове управління, ідентичність, нерівність, економічне зростання, міжкультурний діалог.

Вступ. Міграційні процеси в Україні в умовах агресії РФ досліджуються багатьма галузями політичної науки. Назагал – міграція в політичній науці розглядається як детермінанта, що впливає на соціально-політичні процеси у країнах сучасного світу. Вона є рушійною силою сучасних процесів, які сприяють збільшенню міграційних потоків. Сучасний розвиток створює умови для масштабної міграції, яка поглиблює та змінює соціально-політичні процеси, спричиняючи як позитивні ефекти (економічне зростання, міжкультурний діалог), так і негативні (ризик втрати ідентичності, поглиблення нерівності) [6, с. 1134]. Саме розгляд міграції в контексті ризикології визначив актуальність дослідження. Міграція стала об'єктом наукового пошуку. А закономірності її протікання в ракурсі політичної ризикології – предметом дослідження.

Мета та науково-дослідні завдання. Метою є науковий пошук сучасного розуміння, прогнозування та управління складною соціально-політичною реальністю, пов'язаною з непередбачуваними ризиками переміщення мігрантів-біженців від війни в Україні в європейські країни. Дослідні завдання: визначити ризики міграції біженців від війни з України, пов'язані як з метою працевлаштування, так і з метою захисту свого життя в умовах

війн та агресії; спрогнозувати наслідки цього мобілізаційного потоку; визначити можливі шляхи управління складною соціально-політичною реальністю, пов'язаною з величезним мобілізаційним потоком, як у соціально-політичному, демографічному, так і економічному аспектах.

Для досягнення поставленої мети були використані загальнонаукові методи дослідження, що ґрунтуються на принципі єдності теорії та практики: метод системного аналізу, структурно-функціональний та компаративний, що надало змогу розкрити зазначену мету та вирішити науково-дослідні завдання.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теоретико-методологічним аспектам вивчення питань міграції (в тому числі в умовах агресії РФ в Україні) під кутом зору політичної ризикології присвячені наукові роботи Бензаря А. та Пестової О. «Міграційні процеси в Україні у воєнний період (2022 – початок 2023 рр)» [1, с. 30-34], Лібанової Е. М., Позняк О. В., Цимбал О. І. «Масштаби та наслідки вимушеної міграції населення України внаслідок збройної агресії Російської Федерації» [2, с. 37-57], Наливайко Л. «Соціальна політика та соціальний захист в країнах ЄС: сучасний стан та тенденції» [3, с. 7-12], Хайро А., Брюстер С.,

Вашіка Х.-С. і Морлі Дж.М. «Глобальна міграція: наслідки» [6] та ін. Ці та інші роботи сучасних науковців – праці, опубліковані українськими та зарубіжними авторами протягом останніх років щодо міграційних потоків та їх наслідків склали джерельну базу дослідження.

Результати. Вирішити завдання щодо розкриття розуміння, прогнозування та управління складною соціально-політичною реальністю, пов'язаною з непередбачуваними варіантами переміщення мігрантів як з метою працевлаштування, так і з метою захисту свого життя в умовах війн та агресії може одна з вагомих політичних теорій – політична ризикологія як спеціальна прикладна теорія, яка займається аналізом дослідження факторів, що призводять до виникнення політичних ризиків. Політичний феномен міграції (в варіанті України 2022-2026 рр. – в новому ракурсі бачення) як раз і є тим соціально-політичним фактором, який має велику невизначеність в сучасному світовому співтоваристві, включаючи соціально-політичні, економічні, культурні, екологічні та інші чинники. Цей феномен має оцінку визначення ймовірності настання ризикової події та її потенційних наслідків (як позитивних, так і негативних). Позитивні наслідки політичних ризиків щодо міграційних процесів в Україні в умовах агресії РФ криють в собі зміцнення демократії, спонукання до міжнародної співпраці, розкриття нових можливостей через кризове управління, підвищення стійкості суспільства та урядової гнучкості, мобілізації громадськості, перетворюючи загрози на каталізатори позитивних змін та інновацій [6, с. 1141]. Аналізуючи політичний феномен міграції українців 2022-2026 рр. в умовах агресії РФ до приймаючих країн ЄС, виділимо особливу стійкість демократичних засад цих країн, які є дійсним втіленням прав і свобод, зафіксованих в Загальній декларації прав людини. Варіанти міжнародної співпраці між Україною, що потребувала допомоги своїм громадянам-біженцям в умовах агресії РФ, і приймаючими країнами ЄС, з однієї сторони, і між європейськими країнами з питань допомоги українським біженцям, з іншої сторони, що мали позитивні наслідки і для прибулих українців, які, таким чином, отримали притулок і номальне влаштування життя в мирних цивілізованих умовах [7, с. 248]. Співпраця в таких умовах стала значимою і для приймаючих країн ЄС, які отримали додаткову робочу силу в образі українських біженців від війни працездатного віку, додаткове фінансування зі спільного бюджету ЄС, додаткові перспективи швидкого розвитку в нових умовах, об'єднання зусиль, зміцнення механізмів співпраці [5, с. 203]. Приймаючим країнам ЄС довелося використати один із інструментів політичної ризикології – кризове управління, яке допомогло урядам цих країн швидко мобілізуватись на вирішення нагальних питань, пов'язаних з прийомом,

розташуванням і забезпеченням всім необхідним прибулих з України біженців від війни. Це стало можливим завдяки урядовій гнучкості та мобілізації громадськості шляхом діяльності волонтерських та благодійних організацій, що сприяло підвищенню стійкості суспільства, перетворюючи ризики на можливість для зростання [2, с. 40].

Негативні наслідки політичних ризиків щодо прийому мігрантів з України в умовах агресії РФ криють в собі економічні збитки, правові зміни, політичну нестабільність, загрозу змін ідентичності та інші негативи для приймаючих країн ЄС. Матеріальне забезпечення українських біженців здійснюється за рахунок коштів, які вибрали з різних економічних статей щодо покращення добробуту місцевого населення, яке сплачує податки і розраховує на збільшення благ для свого існування в рідній країні. Для того, щоб українці-біженці правомірно могли користуватись європейськими благами, ЄС відкоректував свою законодавчу базу, надавши біженцям правового статусу з метою їх захисту і правового врегулювання відносин між ними і приймаючими країнами ЄС [7, с. 252]. В цьому плані відбулася стандартизація законодавства більшості приймаючих країн ЄС, тісно пов'язана з міграційними потоками, що сприяло узгодженню політик на міжнародному рівні. Ще один із викликів негативу від прийому мігрантів у зв'язку з війною в Україні – це загроза щодо змін ідентичності в стабільному європейському суспільстві. Вимушений переїзд біженців з України до приймаючих країн ЄС супроводжується культурним та соціальним впливом, посиленням полікультурності, в основі якої лежить міграція з взаємодією різних культур та полікультурних суспільств. Перетікання різних культур, влиття нової ідентичності – української – назагал цікавої, яскравої, самобутної, що не зовсім імпонує сторонникам збереження власної ідентичності і традицій та криє в собі певний протест і конфлікт [4, с. 63]. Частково це теж привело до політичної нестабільності (на фоні зазначених вище негараздів) в багатьох країнах ЄС. Фінансовані екстримістськими організаціями політичні заворушення призвели до зростання соціальної напруги в деяких країнах, до зіткнень з силовими структурами, які намагались завадити несанкціонованим масовим заворухам проти напливу біженців від війни з України з застоюванням каміння, вогню та інших засобів агресії, в результаті чого постраждало багато місцевих мешканців з цивільного населення, мігрантів і учасників руху непокори, багато знищено автівок, цивільних приміщень, офіційних урядових установ. В наслідок таких подій пішли у відставку урядовці в багатьох приймаючих країнах ЄС, щоб заспокоїти незадоволене населення. Проте, негативи від прийому біженців з України не такі значимі в порівнянні з позитивними наслідками та головною позицією демократії щодо захисту прав і свобод громадян

назагал і життя, як основної цінності демократії. Особливо яскраво це прослідковується на варіантах розміщення і проживання вимушених мігрантів від війни з України в приймаючих країнах ЄС [7, с. 259]. Обробляючи матеріали політологічних досліджень в цьому ракурсі, сучасна політична ризикологія розробляє рекомендації для управління політичними ризиками в приймаючих країнах ЄС, щоб зберегти їх стабільність, цілісність та ідентичність, що змушує переглядати традиційні форми національної ідентичності та механізми її передачі. На це направлена розробка та реалізація стратегій для мінімізації негативного впливу політичних ризиків від напливу мігрантів в приймаючі країни ЄС. Одна з таких стратегій – розробка адаптивної міграційної політики, яка передбачає створення гнучкої системи прийому мігрантів. Ця стратегія передбачає врахування потреб ринку праці і соціальні умови приймаючої країни ЄС. Шляхом реалізації цієї стратегії йде, наприклад, Польща. Вона запроваджує програми лояльності для легальних мігрантів-біженців від війни в Україні та заохочує їх інтеграцію в польське суспільство. Це допомагає Польщі впоратися з гострим дефіцитом робочої сили, який зростає через демографічні тенденції. Так, вони «сплачують внески до фонду соціального страхування та медичного страхування, але рідко ними користуються, бо вони молоді та професійно активні. Баланс для системи є однозначно позитивним» [7, с. 256]. Цікавими є стратегії соціальної інтеграції, які передбачають розробку програм навчання, що допомагають мігрантам-біженцям від війни з України адаптуватися до нових умов (мовні курси, професійна підготовка). В більшості приймаючих країн ЄС ці програми працюють з високим показником ефективності. Стратегії підтримки культурних обмінів між місцевим населенням та мігрантами-біженцями з України спрямовані на зменшення страхів і упереджень. Такі стратегії доповнюються проведенням інформаційних кампаній, які спростовують міфи про українських мігрантів-біженців і показують їхній позитивний внесок у суспільство. Все це доповнюється підвищенням рівня медіаграмотності серед населення. Політична ризикологія розглядає міграцію як ключовий елемент сучасності, який взаємодіє з нею на економічному, соціально-політичному та культурному рівнях [4, с. 62]. З одного боку, сучасність створює умови для масштабної міграції, а з іншого – міграція поглиблює та змінює соціально-політичні процеси, спричиняючи як позитивні ефекти (соціально-політичну стабільність, економічне зростання, міжкультурний діалог), так і негативні (ризик втрати ідентичності, поглиблення нерівності). Мігранти-біженці від війни з України працездатного віку поповнюють лави робочої сили, що сприяє економічному розвитку в приймаючих країнах, забезпечуючи робочою силою сфери, де існує дефіцит. З іншої сторони,

така міграція посилює економічну нерівність, як у приймаючих країнах, так і в країнах, що відправляють мігрантів. Так, Україна, втрачає людський ресурс, бо мігранти –біженці від війни вимушені виїжджати в інші країни з метою врятування особистого життя, що приносить великі матеріальні втрати. Одним із факторів посилення такої нерівності є залучення мігрантів назагал та мігрантів-біженців від війни в Україні в приймаючих країнах ЄС до роботи з низькими заробітними платами. Місцеве населення має переваги в працевлаштуванні на роботах з більш високою оплатою, українці-біженці вимушені виконувати роботу за залишковим принципом. Проте сучасні цивілізаційні процеси спричиняють політичний вплив та переосмислення національної політики багатьох приймаючих країн ЄС до питань працевлаштування українців-біженців працездатного віку, впроваджуючи систему підтвердження документів про вищу та професійну освіту українців, що сприяє працевлаштуванню на більш високооплачувані посади в різних секторах економіки і соціальної сфери цих країн [7, с. 247].

Тенденції сьогодення та стратегії для мінімізації негативного впливу політичних ризиків від напливу мігрантів в приймаючі країни ЄС орієнтовані на зближення культур через мігрантів та біженців як носіїв різних культурних кодів та поширення культурних зв'язків за межами національних ареалів. Такі стратегії спричиняють розвиток міжкультурного діалогу, який передбачає взаємодію громадян приймаючих країн та прибулих до країн мігрантів як представників різних культур, що створює можливість для міжкультурного спілкування, взаєморозуміння та толерантності. Сучасні соціально-політичні процеси, які посилюються міграцією, несуть ризик втрати національної ідентичності, так як її традиційні форми зазнають трансформації в умовах різновекторного впливу політичних ризиків від напливу мігрантів в приймаючі країни ЄС. Все це дестабілізує процес перетворення соціально-політичних та економічних систем приймаючих країн ЄС, які досягли високого ступеня взаємозалежності, з метою об'єднання в єдину соціально-політичну та економічну систему, перетворення цілого ряду відокремлених світогосподарств в єдину світову економіку і соціально-політичну систему. Все це відбувається в умовах неповаги до міжнародного права та ерозії міжнародного порядку, коли найбезпринципніші політики країн-гігантів беруть собі все, що хочуть, де регіони, цілі країни розглядаються як власність кількох великих держав та намагаються відсунути на задній план навіть середні держави, а малі та слабкі держави залишаються повністю без захисту [5, с. 198].

Стратегії для мінімізації негативного впливу політичних ризиків від напливу мігрантів в приймаючі країни ЄС під час своєї реалізації удосконалюються та показують все зростаючу взаємозалежність при-

ймаючих країн ЄС в результаті значного збільшення та лібералізації транскордонних переміщень мігрантів назагал та мігрантів-біженців від війни в Україні. Це спонукає значне переміщення мігрантів працездатного віку як робочої сили, товарів, послуг і капіталу, інтенсивного обміну інформацією та технологіями, що за своєю суттю є логічним вираженням інтернаціоналізації соціально-політичного та господарського життя приймаючих країн ЄС.

Висновки. Політичні ризики для приймаючих країн ЄС в умовах напливу мігрантів-біженців від війни з України мають позитивні та негативні наслідки. Позитивні наслідки політичних ризиків щодо міграційних процесів в Україні в умовах агресії РФ криють в собі зміцнення демократії, спонукання до міжнародної співпраці, розкриття нових можливостей через кризове управління, підвищення стійкості суспільства та урядової гнучкості, мобілізації громадськості, перетворюючи загрози на каталізатори позитивних змін та інновацій. Негативні наслідки політичних ризиків щодо прийому мігрантів з України в умовах агресії РФ криють в собі економічні збитки, правові зміни, політичну нестабільність, загрозу змін ідентичності та інші негативи для приймаючих країн ЄС, що включають зростання напруженості в суспільстві, тиск на соціальні системи та інфраструктуру, вплив на внутрішню політику, що може призвести до політичної поляризації та кризи довіри до урядів. Країни стикаються з необхідністю балансувати між гуманітарними зобов'язаннями та внутрішніми запитами, що посилює питання про ефективність міграційної політики та можливу ревізію правил притулку.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Бензарь А., Пестова О. Міграційні процеси в Україні у воєнний період (2022-початок 2023 рр). *Актуальні питання у сучасній науці*. 2024. № 1 (19). С. 30-44
2. Лібанова Е. М., Позняк О. В., Цимбал О. І. Масштаби та наслідки вимушеної міграції населення України внаслідок збройної агресії Російської Федерації. *Демографія та соціальна економіка*. 2022. № 2. С. 37-57. URL: <http://jnas.nbuv.gov.ua/article/UJRN-0001339377>
3. Наливайко, Л. Соціальна політика та соціальний захист в країнах ЄС: сучасний стан та тенденції. *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*, 2022. Спеціальний випуск № 1 (120), 7–12. URL: <https://doi.org/10.31733/2078-3566-2022-6-7-12>
4. Сімахова А., Церковний І. Міграційні процеси в Україні в роки війни: соціальний аспект.

Економіка, управління та адміністрування. 2022. № 4 (102). С. 61-64. URL: [https://doi.org/10.26642/ema-2022-4\(102\)](https://doi.org/10.26642/ema-2022-4(102))

5. Bogdan, K. Application of artificial intelligence in migration management. *Bezbednost*. Beograd, 2024, 66(2). pp. 193-215. DOI: 10.5937/bezbednost2402193K

6. Hajro, A., Brewster, C., Washika, H.-S. and Morley, J.M., 2023. Global migration: Implications for international business scholarship. *Journal of International Business Studies*, [онлайн] 4, pp. 1134-1150

7. Kozlovska L., Voropay S., Moroz V. Migrants in international relations: the practice of social development in Ukraine and the receiving countries of the EU in the light of the course and consequences of Russian aggression. колективна монографія «Міжнародне співтовариство та Україна в процесах економічного та цивілізаційного поступу: актуальні економіко-технологічні, ресурсні, інституціональні, безпекові та соціогуманітарні проблеми», м. Рига, Латвія, 2024, с. 244-261

REFERENCES:

1. Benzar A. Piestova O. (2024). Migrants in Ukraine in the period of the war (2022-2023). *Actual questions in modern science*. № 1(19). S. 30-44
2. Libanova E. M., Pozniak O. V., Tsybmal O. I. (2022.) Mass migration and its consequences for the population of Ukraine as a result of the Russian Federation's aggression. *Demography and social economics*. № 2. S. 37-57. URL: <http://jnas.nbuv.gov.ua/article/UJRN-0001339377>
3. Nalyvaiko, L. (2022). Social policy and social protection in Ukraine: current state and trends. *Scientific Bulletin of Dnipropetrovsk State University of Internal Affairs*, 2022. Special issue № 1 (120), 7–12. URL: <https://doi.org/10.31733/2078-3566-2022-6-7-12>
4. Simakhova A., Tserkovnyi I. (2022) Migrants in Ukraine in the period of the war: social aspects. *Economics, management and administration*. № 4 (102). S. 61-64. URL: [https://doi.org/10.26642/ema-2022-4\(102\)](https://doi.org/10.26642/ema-2022-4(102))
5. Bogdan K. (2024). Application of artificial intelligence in migration management. *Bezbednost*. Beograd, 66 (2). pp. 193-215. DOI: 10.5937/bezbednost2402193K
6. Hajro, A., Brewster, C., Washika, H.-S. and Morley, J.M., (2023) Global migration: Implications for international business scholarship. *Journal of International Business Studies*, [online] 4, pp. 1134-1150
7. Kozlovska L., Voropay S., Moroz V. (2024) Migrants in international relations: the practice of social development in Ukraine and the receiving countries of the EU in the light of the course and consequences of Russian aggression. *The international community and Ukraine in the processes of economic and civilizational progress: current economic, technological resource, institutional, security and socio-humanitarian issues*. Riga, Latvia, c. 244-261

Political risks for EU host countries amid the influx of migrants fleeing the war in Ukraine

Kozlovska Lyudmila Volodymyrivna

Candidate of Political Science,
Associate Professor,
Associate Professor at the Department
of Political Science and Law
South Ukrainian National Pedagogical
University named after K. D. Ushynsky
Staroportofrankivska str., 26, Odesa,
Ukraine
ORCID: 0000-0003-2635-7916

In modern political riskology, which involves identifying, analysing, assessing and forecasting the likely negative consequences of political decisions, events and processes, and developing methods for managing these risks in conditions of political instability, a prominent place is given to revealing an understanding of, forecasting and managing migration processes in EU host countries in the context of Russian aggression in Ukraine. In this regard, the article examines the factors that lead to political risks in the countries of the European Community in the context of the influx of migrants fleeing the war in Ukraine. The political phenomenon of migration (in the case of Ukraine in 2022-2026 – from a new perspective) is a socio-political factor that has great uncertainty in the modern world community, including socio-political, economic, cultural, environmental and other factors. This phenomenon involves assessing the probability of a risky event occurring and its potential positive and negative consequences. In defining the political phenomenon of Ukrainian migration in 2022-2026 in the context of Russian aggression towards EU host countries, the particular stability of the democratic foundations of these countries, which are the true embodiment of the rights and freedoms enshrined in the Universal Declaration of Human Rights, stands out. Among the positive consequences of political risks associated with accepting Ukrainian refugees from the war in the context of Russian aggression, cooperation in EU host countries stands out as a basis for obtaining additional labour force – Ukrainian refugees from the war of working age, additional funding from the EU common budget, additional prospects for rapid development in new conditions, the pooling of efforts, and the strengthening of mechanisms for interaction. One of the tools of political risk management – crisis management – helped the governments of EU host countries to quickly mobilise to address urgent issues related to the reception, accommodation and provision of all necessary assistance to refugees from the war in Ukraine. This was made possible by the government's flexibility and the mobilisation of the public through the activities of volunteer and charitable organisations, which contributed to increasing the resilience of society, turning risks into opportunities for growth.

Key words: EU host countries, migration, migrants fleeing war, Russian aggression in Ukraine, government, state, political process.

Дата першого надходження рукопису до видання: 21.11.2025

Дата прийнятого до друку рукопису після рецензування: 12.12.2025

Дата публікації: 30.12.2025